

TÜRKİYE BİYOETİK DERNEĞİ

TURKISH BIOETHICS ASSOCIATION

Sayı:309

15.06.2009

Türk Tabipler Birliği Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu Başkanlığı'na,

Sayın Prof. Dr. Raşit Tükel,

İlgi: "Tıp Etiği ve Tıp Tarihi" disiplininin Tıpta Uzmanlık Tüzüğü ve Yönetmeliği'ne yeniden alınması talebi hakkında Türkiye Biyoetik Derneği raporu.

Sağlık Bakanlığı Tıpta Uzmanlık Yönetmeliği taslağından çıkarılmış bulunan temel çalışma alanımız olan "Tıp Etiği ve Tıp Tarihi" disiplini, Tıpta Uzmanlık Tüzüğü ve Yönetmeliğine mutlaka yeniden girmelidir. Bu konuda Türkiye Biyoetik Derneği olarak hazırlamış bulunduğumuz raporumuz ekte sunulmaktadır.

Çalışmalarınızda başarılar diler, desteğiniz için teşekkür ederiz.
Saygılarımızla.

**Türkiye Biyoetik Derneği
Yönetim Kurulu**

Türkiye Biyoetik Derneği

Yazışma Adresi
İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi
Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı
Temel Bilimler Binası Giriş Katı
Cerrahpaşa 34098 İstanbul
Tel: 0212 414 30 00 /22681
Faks: 0212 414 30 36
tbd@biyoetik.org.tr
www.biyoetik.org.tr

15.06.2009

TTB-Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu'na Rapor

Konu: Tıp Etiği ve Tıp Tarihi uzmanlık alanının Tıpta Uzmanlık Tüzüğü ve Yönetmeliğinden çıkarılmasının yarattığı hak kaybı

Ülkemizde ilk kez 1874 yılında "Deontoloji" adı altında verilmeye başlanan deontoloji ve tıp tarihi dersleri, 1933 Üniversite Reformu ile tıp eğitimine girmiş, 1962 yılında ise "Deontoloji ve Tıp Tarihi" adıyla Tıpta Uzmanlık Tüzüğü'nde yer alarak bir tıp uzmanlık alanı olma niteliğini kazanmış; geleneğini bu nitelik çerçevesinde oluşturarak başarıyla sürdürmüştür. 1980'li yıllardan başlayarak tıp etiği ve biyoetik alanına ilişkin sorunların tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaygın olarak tartışılmaya başlanmasıyla birlikte dersin adına ve içeriğine "tıp etiği" eklenmiştir. Günümüzün gereksinimleri doğrultusunda dünyayla eş zamanlı olarak tıp etiği dersleri ağırlıklı olmak üzere tıp tarihi ve tıp deontolojisi konularını içeren dersler, lisans ve lisansüstü düzeylerde aynı akademik birimler tarafından yürütülmektedir.

Ülkemizde alanımıza akademisyen ve uzman yetiştirmek için doktora ve tıpta uzmanlık sınavı yöntemlerine başvurulmaktadır. Doktora programları açmak için en az 3 öğretim üyesi bulunması gerektiğinden ve birçok tıp fakültesinde yeterli öğretim üyesi bulunmadığından doktora programlarını açmak oldukça güçtür. Üstelik verilen doktora kadrolarının son derece yetersiz olması başvuruları sınırlandıran bir başka etkidir. Bu nedenle tıpta uzmanlık programlarının, bu alanın uzman ve akademisyen gereksinimini karşılayan en önemli kaynak olduğu açıktır.

Ancak tıp etiği, tıp tarihi ve deontoloji konusunda tarihsel bir geleneğe ve birikime sahip olan uzmanlık alanımızın 19 Haziran 2002 tarihinde Tıpta Uzmanlık Tüzüğü'nden çıkarılması, hem tıp eğitimi hem de etik değerlerden ve tarihsel mesleki geleneklerden bağımsız düşünülemez olan hekimlik mesleği açısından talihsiz bir dönüm noktası olmuştur. Gerek hekimlik uygulamalarında gerekse biyomedikal araştırma süreçlerinde önemi giderek artan etik sorunların ele alındığı ve çözüm önerilerinin geliştirildiği tek akademik çalışma ve uzmanlık alanı olan alanımızın, Tıpta Uzmanlık Tüzüğü'nden çıkarılması konuyla ilgili çevrelerde şaşkınlık ve üzüntü yaratmıştır.

Tıbbi uygulama ve araştırmalarda evrensel etik değerlere sahip çıkan ve bunların yaşama geçirilmesinin gerekliliğine ve önemine inanan uzmanlık derneğimiz Türkiye Biyoetik Derneği, 2002 tarihinden bu güne konuyla ilgili olarak pek çok girişimde bulunmuştur. Bu süreçte değişik platformlarda alanın Tüzükten çıkarılmasının yaratacağı sorunlar gündeme getirilmiş, bu karardan vazgeçilmesi ve alanımızın Tüzükte yeniden yer alması konusunda çaba gösterilmiştir. YÖK ve Sağlık Bakanlığı'nın konuyla ilgili yetkilileri, alanın bir "akademik kültür" alanı olduğu için uzmanlık yerine doktora eğitiminin uygun olduğu, bu nedenle Tüzükte yer almadığı gerekçesini öne sürmüşlerdir. Tıbbın

hangi alanlarının "akademik kültür" alanı olduğunun tanımlanmaması bir yana, bu tanımın yalnızca tıp etiği ve tıp tarihi için geçerli kılınarak ek listeden çıkarılmış olması yeterince açık değildir. Bir uzmanlık ve akademik alanının, çalışmalarında ve sorunlara yaklaşımında metodolojik olarak multidisipliner anlayışı gerekli ve uygun bulması, bu alanın bir "uzmanlık alanı olmadığı, bir akademik kültür alanı olduğu" biçiminde ele alınmasını haklı kılmaya gerektir. Ayrıca alanda yetişmiş eleman sayısı azlığının YÖK ve Sağlık Bakanlığı verilerince destekleniyor olması çelişkiyi gözler önüne sermektedir. Hem bu sayısal azlığı gerekçe göstermek hem de yeni öğretim elemanı yetiştirme yollarından birini tümüyle kapatmak, sorunu çözmek bir yana tümüyle içinden çıkılmaz hale getirmektedir.

Sağlık bakanlığı Eğitim Hastanelerinde temel tıp dallarının hiçbirisinin eğitiminin verilmemesi çerçevesinde alanımızın Tüzükten çıkarıldığı gerekçesi ise, ülkemiz koşullarında bu anlayışın uygulamada gerçeği yansıtması nedeniyle anlamsız ve geçersiz kalmaktadır. Batı ülkelerinde mezuniyet sonrası tıp eğitimi temel tıp alanlarında yüksek lisans ve doktora, klinik alanlarda ise uzmanlık eğitimi çerçevesinde sürdürülmektedir. Bu modelin uzun erimde ülkemizde de benimseneceği kabul edilse bile, temel tıp dalları ile ilgili düzenlemenin yalnızca bizim alanımız için yapılması, diğer temel tıp dallarının üstelik süre uzatımıyla varlıklarını sürdürüyor olmaları tutumdaki çelişkiyi ve gerekçenin geçersizliğini ortaya çıkarmaktadır.

Bu süreçte yapılan görüşmelerin ve çabaların olumlu bir yansıması, hazırlanan değişik Tüzük taslaklarından birinde alanımızın 32 numara ile 3 yıllık uzmanlık süresi olarak yeniden ek listeye konulması biçimindedir. Ancak ne yazık ki, daha sonra hazırlanan taslak metinde alanın listeden çıkarıldığı görülmektedir.

Sonuç olarak, alanımızın 2002 yılında Tıpta Uzmanlık Tüzüğü'nden çıkarılması, yeni hazırlanan farklı taslak metinlerinde bütün çabalara karşın ancak bir metinde yer alıp yeniden çıkarılması, getirilen Tüzükten çıkarılma gerekçelerinin geçersizliği, alanımıza karşı bir negatif ayrımcılık ve haksızlık uygulamasının varlığını düşündürmektedir.

Disiplinimiz önümüzdeki günlerde yürürlüğe girmesi beklenen Tıpta Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği'nde de yer almamaktadır. Bu durumda çalışma alanımızın ciddi anlamda hak kaybına uğrayacağını düşünüyor, TTB-UDEK platformunun bu sorunun gündeme getirilmesi ve çözülmesinde katkı sağlayacak çok önemli bir platform olarak değerlendiriyoruz.

Tarihsel geleneği, birikimi, deneyimine karşın Tıpta Uzmanlık Tüzüğü'nden çıkarılmış olan disiplinimizin, günümüz hekimlik mesleğinin gereksinimleri ve çağdaş tıp eğitiminde etik değerlerin eğitiminin önemi göz önünde bulundurularak Tıpta Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği'nde hak ettiği yeri alması çözümlenmesi güç sorunların önlenmesi açısından da önem taşımaktadır.

- Hazırlanmakta olan Taslak metinde disiplinimizin adının, içeriği ve gereksinimler göz önünde bulundurularak "Tıp Etiği ve Tıp Tarihi" olarak yer alması uygun olacaktır. 2004 yılında Türkiye Biyoetik Derneği tarafından düzenlenen ve ülkemiz tıp fakültelerinin ilgili anabilim dallarının temsilcilerinin katılımıyla yapılan "V. Tıp Etiği Sempozyumu: Tıp Fakültelerinde Etik Eğitimi" adlı toplantıda, alanın adının "Tıp Etiği ve Tıp Tarihi" olarak değiştirilmesi, ad değişikliği konusunda gerekli yasal düzenlemelere başvurulması karar altına alınmış ve sonuç bildirgesinde de dile getirilmiştir.
- Biyoetik ve Tıp Etiği konuları bugün tüm dünyada ve ülkemizde tıbbi uygulamalarda en çok dile getirilen, üzerinde çalışılan, araştırmalar

yürütülen konulardandır. Hasta hakları, aydınlatılmış onam uygulamaları, hekim kimliği, hekim-hasta iletişimi, hekim sorumluluğu, hekimlikle ilgili yasal düzenlemeler, klinik uygulama etiği, etik danışmanlık, klinik ilaç araştırmaları, etik kurullar, biyomedikal araştırmalar, bilimsel yayın etiği gibi konular bu disiplinin başta gelen uğraş alanlarıdır.

- Hem lisans hem de lisansüstü eğitimde tıp etiği konuları alanın uzmanları tarafından verilmelidir. Ayrıca Avrupa Birliği sürecinde biyoetik ve tıp etiği konularının tıp eğitimi müfredatında (lisans ve lisansüstü programlarda) yer alması bir zorunluluktur. Ayrıca dünyada olduğu gibi ülkemizde de klinik uygulama olanaklarının artışına koşut olarak etik sorunların artışının bir yansıması olarak tıpta etik eğitiminin giderek daha fazla yer aldığı gözlenmektedir. Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu, Dünya Hekimler Birliği ve Dünya Sağlık Örgütü önerilerinde tıp etiği ve insan hakları konularının tıp eğitiminin her aşamasında ayrılmaz bir parçası olduğu dile getirilmektedir.
- Ülkemizde bu alandaki uzman sayısı oldukça yetersiz görünmektedir. Üniversitelerimizde bu nedenle ilgili bölümler açılmamakta, açılanlarda ise kadro sıkıntısı çekilmektedir. Üniversitelerimizde doktora programı açılması için en az 3 öğretim üyesi bulunması koşulu nedeniyle de, doktora programlarının açılmasında sıkıntılar yaşanmaktadır. Üstelik doktora süreci uzmanlık eğitimi ile karşılaştırıldığında daha da uzundur.
- Sağlık Bakanlığına bağlı "Hasta Hakları Birimleri"nde, yeni ihdas edilen "Deontolog" kadrosunda ve yeni yayımlanmış bulunan "Klinik Araştırmalar Hakkında Yönetmelik" le yapılandırılacak olan Etik Kurullarda tıbbi etik uzmanı veya deontolog üye bulunması gerekmektedir. Oysa bu görevlendirmeler için gereken uzman üye bulunmasında sıkıntı yaşanmaktadır. Bu sıkıntı artarak devam edecektir.
- Bunlara ek olarak tıp ve sağlık bilimleri kökenli Tıp Etikçilerine gereksinim vardır. Tıpta uzmanlık tüzüğü tıp fakültesi mezunlarının bu alana girmesini sağlayan önemli bir kanaldır. Tıp konuları üzerinde etik tartışma ancak belli bir tıp nosyonuna sahip bireylerce sürdürülebilir. Bu alanın Tüzükten çıkarılması uzun vadede hekimlere bu yolu da kapatacaktır.

Türkiye Biyoetik Derneği, tüm bu gerekçelerle, çalışma alanımızın Tıpta Uzmanlık Tüzüğü'nden çıkarılmasını ciddi bir hata ve eksiklik olarak nitelendirmekte ve alanın Tüzük ve/veya Yönetmeliğe yeniden dahil edilerek, bu yanlışlığın bir an önce giderilmesini gerekli görmektedir. Bu sorunun gündeme getirilmesini sağladığı için Türk Tabipleri Birliği Uzmanlık Eşgüdüm Kurulu'na teşekkürlerimizi sunarız.

Saygılarımızla.

Türkiye Biyoetik Derneği
Yönetim Kurulu